

VID tiesības atslēgt domēna vārdu

2018-02-16

Sabīne Vilka, ZAB "COBALT",

Domēna vārds ir unikāls nosaukums, kas apzīmē identitāti virtuālajā vidē. To izmanto mājaslapu adresēs, e-pasta adresēs, arī norādēs uz sociālo mediju vietni. Jau kopš 2017.gada sākuma Valsts ieņēmumu dienestam (VID) ir piešķirtas tiesības pieņemt lēmumu par domēna vārda atslēgšanu, savukārt šogad likumā "Par nodokļiem un nodevām" (Likums) plānots veikt grozījumus, lai šīs VID tiesības paplašinātu.

Tiesības reģistrēt savu domēna vārdu ir jebkurai juridiskajai personai, kā arī fiziskajai personai, kas sasniegusi 18 gadu vecumu, vai nepilngadīgās personas likumiskajiem aizbildņiem, vai cita statusa organizācijai neatkarīgi no tās valstiskās piederības. Domēna vārda atslēgšana un dzēšana (domēna vārda reģistrācijas atcelšana) nozīmē, ka pārstāj darboties visi šim domēna vārdam piesaistītie pakalpojumi, piemēram, e-pasts, visi apakšdomēni, kā arī citi domēna vārdam piesaistītie servisi.

Kad VID var atslēgt domēnu?

Kā minēts, no 01.01.2017. likumdevējs piešķīris VID tiesības pieņemt lēmumu par domēna vārda atslēgšanu. Šāda regulējuma nepieciešamību savulaik pamatoja, norādot, ka šādas tiesības jau noteiktas [Elektronisko sakaru likumā](#). Tās varēja īstenot Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija, ja konstatēja, ka tīmekļa vietnē tiek organizētas nelicencētas azartspēles. Tomēr piešķirot šādas pilnvaras arī VID, iespējams operatīvi reaģēt uz nodokļu maksātāju, kas veic saimniecisko darbību, izmantojot tīmekļa vietni, būtiskiem pārkāpumiem.

Jānorāda, ka atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr.537 "Noteikumi par nodokļu maksātāju un nodokļu maksātāju struktūrvienību reģistrāciju Valsts ieņēmumu dienestā" [4.2.6.apakšpunktā](#) paredzētajam ne visas tīmekļa vietnes tiek reģistrētas VID kā struktūrvienības, tādējādi VID rīcībā nav pilnīgas informācijas par nodokļu maksātāja saimniecisko darbību.

Pašlaik Likuma [34.4.pantā](#) paredzēts, ka VID ir tiesības atslēgt domēna vārdu šādos gadījumos:

- nodokļu maksātājs tīmekļa vietni izmanto neregistrētas saimnieciskās darbības veikšanai Latvijas ekonomiskajā vidē;
- nerezidents (ārvalsts komersants) tīmekļa vietni izmanto Latvijas ekonomiskajā vidē, un tam saskaņā ar normatīvajiem aktiem veidojas pastāvīgā pārstāvniecība, bet tas nav reģistrējies pastāvīgo pārstāvniecību vai nav komercereģistrā reģistrējies filiāli;
- nodokļu maksātājs tīmekļa vietni izmanto saimnieciskās darbības veikšanai Latvijas ekonomiskajā vidē un nav reģistrējies tīmekļa vietni kā struktūrvienību;
- nodokļu maksātājs, veicot saimniecisko darbību un piedāvājot precī vai pakalpojumu internetā, sevi neidentificē (neievēro kādu no Likuma [15.3.panta](#) prasībām);
- nodokļu maksātājam ir apturēta saimnieciskā darbība saskaņā ar Likuma [34.1.pantu](#), ja tīmekļa vietne ir struktūrvienība Likuma [1.panta](#) 24.punkta izpratnē.

VID 5 darbdienu laikā pēc minēto pārkāpumu konstatēšanas rakstveidā brīdina nodokļu maksātāju par domēna vārda atslēgšanu. Ja nodokļu maksātājs 15 dienu laikā pēc minētā rakstveida brīdinājuma saņemšanas nav novērsis tajā norādītos pārkāpumus, VID jāpieņem lēmums par domēna atslēgšanu. Pēc šāda lēmuma pieņemšanas VID amatpersona normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nosūta augstākā līmeņa domēna ".lv" reģistra turētājam pieprasījumu par VID pieņemtā lēmuma izpildi. Augstākā līmeņa domēna ".lv" reģistra un elektroniskās numurēšanas sistēmas turētājs ir Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūta Tīkla risinājumu daļa (NIC).

NIC 5 darbdienu laikā pēc VID pieprasījuma saņemšanas nodrošina konkrētā domēna vārda atslēgšanu. Lēmums par domēna vārda atslēgšanu stājas spēkā tā pieņemšanas brīdī.

Ja konstatēts kāds no pēdējiem 2 minētajiem pārkāpumiem, t.i., nodokļu maksātājs sevi neidentificē atbilstoši Likuma [15.3.panta](#) prasībām vai nodokļu maksātājam apturēta saimnieciskā darbība saskaņā ar Likuma [34.1.pantu](#), ja tīmekļa vietne ir struktūrvienība Likuma [1.panta](#) 24.punkta izpratnē, VID 5 darbdienu laikā pēc pārkāpumu konstatēšanas pieņem lēmumu par domēna vārda atslēgšanu bez brīdinājuma.

Ko darīt nodokļu maksātājam?

Nodokļu maksātājam, par kuru pieņemts VID lēmums par domēna vārda atslēgšanu, ir šādas rīcības iespējas, lai panāktu domēna vārda atjaunošanu:

- nodokļu maksātājs ir tiesīgs apstrīdēt lēmumu par domēna vārda atslēgšanu;
- nodokļu maksātājs var novērst VID lēmumā par domēna vārda atslēgšanu minētos pārkāpumus.

Ja nodokļu maksātājs apstrīd lēmumu par domēna vārda atslēgšanu, VID izskata nodokļu maksātāja iesniegumu un 5 darbdienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas pieņem attiecīgu lēmumu. Iesnieguma iesniegšana neaptur apstrīdētā lēmuma izpildi.

Ja nodokļu maksātājs novērsis VID lēmumā par domēna vārda atslēgšanu norādītos pārkāpumus, viņam jāiesniedz VID iesniegums par pārkāpumu novēršanu. VID 3 darbdienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas dienas un pārbaudes veikšanas pieņem lēmumu par domēna vārda atjaunošanu, nosūta NIC attiecīgu pieprasījumu, kā arī publicē savā tīmekļa vietnē informāciju par domēna vārda atjaunošanu. Lēmums par domēna vārda atjaunošanu stājas spēkā tā pieņemšanas brīdī. Lēmuma apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur apstrīdētā lēmuma izpildi. NIC 5 darbdienu laikā pēc tam, kad saņemts VID pieprasījums par domēna vārda darbības atjaunošanu, atjauno tā darbību.

Kā liecina statistika, 2017.gadā (līdz oktobrim) VID pieprasījis atslēgt 32 domēna vārdus. No tiem atslēgti 28. Tādējādi VID kļuvis par aktīvāko iestādi, kas pieprasa domēna vārda atslēgšanu.

VID tiesības paplašinās

04.01.2018. Valsts sekretāru sanāksmē izsludināts [Likuma](#) grozījumu projekts, paredzot pilnveidot regulējumu par domēna vārda atslēgšanu.

Ar grozījumiem paredzēts papildināt Likuma [34.4.panta](#) 1.daļu, nosakot papildu gadījumus, kas VID ir tiesības atslēgt domēna vārdu:

- nav ievērotas vairākas Likuma [15.3.pantā](#) vai Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma [4.pantā](#) paredzētās prasības, kā rezultātā preču pārdevējs vai pakalpojumu sniedzējs nav identificējams (nav norādīts juridiskās personas nosaukums un reģistrācijas numurs vai fiziskās personas vārds, uzvārds un nodokļu maksātāja reģistrācijas koda 2.daļa);
- tīmekļa vietnē vai mobilajā lietotnē piedāvā (ar vai bez iespējas nopirkt tiešsaistē) preces vai pakalpojumus, kuru distances tirdzniecība ir aizliegta. Šis regulējums būtu piemērojams kā galējais risinājums, ja:
 - saimnieciskās darbības veicējs jau saukts pie administratīvās atbildības vai ir brīdināts par aizliegtas distances tirdzniecības veikšanu un turpina piedāvāt tīmeklī preces, kuru distances tirdzniecība ir aizliegta;
 - ja tīmekļa vietnē kā saimnieciskās darbības veicējs norādīts ārvalstu komersants (dažās ES valstīs alkohola un cigarešu distances tirdzniecība nav aizliegta). Pamatā šo komersantu darbības uzraudzība neietilpst VID kompetencē. Tomēr, ja konkrētais komersants veic neatļauto darbību (aizliegto preču / pakalpojumu distances tirdzniecību Latvijas patērētājiem) Latvijā, VID ir tiesības veikt tā uzraudzību;
 - ja tīmekļa vietnē nav identificējams komersants, kas piedāvā preces, kuru distances tirdzniecība ir aizliegta;
- nodokļu maksātājs nepilda Likuma [15.panta](#) 6., 7., 8. vai 8.¹daļā noteikto pienākumu un VID noteiktajā termiņā nesniedz pieprasīto informāciju.

Kādēļ nepieciešamas izmaiņas?

2017.gada 1.pusē VID identificējis vismaz 5 tīmekļa vietnes, kurās norādīts tikai tālruņa numurs un / vai e-pasts. Līdz ar to formāli ir izpildītas [Likuma](#) prasības un saimnieciskās darbības veicēja dati daļēji ir norādīti, tomēr no tiem saimnieciskās darbības veicējs nav identificējams, līdz ar to būtiski apgrūtinot iespēju pārliecināties, vai saistībā ar saimniecisko darbību, kas tiek veikta, izmantojot minētās tīmekļa vietnes, valsts budžetā ir samaksāti nodokļi. Ņemot vērā iepriekš minēto, likumdevējs, papildinot Likuma [34.4.panta](#) 1.daļu, vēlējies nodrošināt, lai visos gadījumos, kad preču piegādātājs vai pakalpojumu sniedzējs nav identificējams, VID varētu atslēgt konkrētā domēna vārdu.

VID, veicot tīmekļa vietņu monitoringu, konstatējis gadījumus, kad tīmekļa vietnēs tiek tirgotas preces, kuru distances tirdzniecība ir aizliegta, piemēram, alkohols, cigaretes u.c. Pēc administratīvā soda piemērošanas uzņēmumi turpina neatļauto darbību, nomainot tīmekļa vietnē esošos kontaktus uz ārvalsts uzņēmuma kontaktiem. Secināts, ka ar spēkā esošo sodu sistēmu problēmu atrisināt nav iespējams.

Tāpat identificētas tīmekļa vietnes, kurās apmeklētāji tiek informēti par alkohola vai cigarešu cenu, tomēr tajās nav iepirkumu groza. Šādās tīmekļa vietnēs ir norādīts tālruņa numurs vai e-pasts, pa kuru interesenti var iegūt informāciju, kā iegādāties tīmekļa vietnē izvietotās preces.

Saskaņā ar Likuma [15.panta](#) 6., 7. un 8.daļu noteiktiem subjektiem (interneta sludinājumu ievietošanas pakalpojuma sniedzēji, maksājumu pakalpojumu sniedzēji, mobilās lietotnes pakalpojumu sniedzēji un interneta vai tiešsaistes tirdzniecības vietas pakalpojumu sniedzēji) ir pienākums pēc VID pieprasījuma sniegt to rīcībā esošu informāciju, kas varētu būt noderīga citu nodokļu maksātāju kontroles pasākumu veikšanai. VID, pieprasot informāciju šajā pantā noteiktajiem subjektiem, ir saņēmis atteikumus izsniegt informāciju. Piemēram, iepriekš plaši apspriestais gadījums, kad lielākais sludinājumu portāls ss.lv atteicās sniegt informāciju par 2017.gada janvāra–maija vieglo auto tirdzniecības sludinājumiem.

Ņemot vērā interneta sludinājumu ievietošanas pakalpojuma sniedzēju, maksājumu pakalpojumu sniedzēju, mobilās lietotnes pakalpojumu sniedzēju un interneta vai tiešsaistes tirdzniecības vietas pakalpojumu sniedzēju rīcībā esošās informācijas apjomu un būtiskumu efektīva nodokļu administrēšanas procesa īstenošanai, kā arī nepieciešamību operatīvi reaģēt uz izvairīšanās no nodokļu samaksas gadījumiem, tika nolemts noteikt efektīvu un ātru piespiedu mehānismu Likuma [15.panta](#) 6., 7., 8. un 8.¹daļas subjektiem, kas atsakās sniegt informāciju, kura varētu būt noderīga citu nodokļu maksātāju preventīvo vai kontroles pasākumu veikšanai.

12 mēnešu periods

VID ir norādījis, ka līdzšinējā praksē nereti saskāries ar situācijām, kad nodokļu maksātājs mēģina izvairīties no domēna vārda atslēgšanas, uz laiku pārtraucot tīmekļa vietnes darbību. Proti, nodokļu maksātājam ir nosūtīts brīdinājums par domēna vārda atslēgšanu, norādot tajā konstatēto pārkāpumu. Nodokļu maksātājs pēc šāda brīdinājuma saņemšanas atslēdz tīmekļa vietni (pārtrauc tās darbību). Savukārt VID konstatē, ka tīmekļa vietne, kurā bija pārkāpums, savu darbību ir pārtraukusi (nav pieejama vai savienojums nav izdevies, vai tml.) un nosūta nodokļu maksātājam vēstuli par procesa izbeigšanu, jo pārkāpuma esamību vairs nevar konstatēt. Pēc tam nodokļu maksātājs atjauno tīmekļa vietnes darbību bez pārkāpuma novēršanas.

Tāpat VID konstatējis gadījumus, kad nodokļu maksātājs pēc brīdinājuma saņemšanas nomaina tīmekļa vietnē kontaktus (tīmekļa vietnē nomainīti tikai komersanta rekvizīti vai arī vispār komersanta rekvizīti izņemti ārā), vienlaikus nomainot tīmekļa vietnes pārējo saturu un dizainu. Tādējādi tiek radīta situācija, ka brīdinājums par pārkāpumu nosūtīts vienam nodokļu maksātājam, bet saimniecisko darbību tīmekļa vietnē turpina cits vai neidentificējams nodokļu maksātājs, kam brīdinājums par pārkāpumu nav nosūtīts.

Ņemot vērā iepriekš minēto, paredzēts veikt grozījumus Likuma [34.4.panta](#) 3.daļā, kurā regulēti gadījumi, kad VID var pieņemt lēmumu par domēna vārda atslēgšanu 5 darbdienu laikā pēc pārkāpuma konstatēšanas, nenosūtot brīdinājumu. VID tiks piešķirtas tiesības pieņemt lēmumu par domēna vārda atslēgšanu, ja iepriekšējo 12 mēnešu laikā par identisku pārkāpumu brīdinājums jau ir bijis nosūtīts un tas nav ticis novērsts.

Jauna struktūrvienības definīcija

Saskaņā ar paredzētajiem grozījumiem nodokļu maksātājiem ir jāpievērš uzmanība precizētajai struktūrvienības definīcijai, kas tagad varētu ietekmēt plašāku subjektu loku.

VID ir konstatējis, ka informatīvās tīmekļa vietnes, kas neatbilst struktūrvienības definīcijai, bieži piedāvā izvietot reklāmas, tādējādi tīmekļa vietne arī tiek izmantota ienākumu gūšanai, t.i. saimnieciskajai darbībai. Līdz ar to VID rīcībā esošā informācija par šādu tīmekļa vietņu saimniecisko darbību ir nepilnīga, kas apgrūtina riska analīzes veikšanu. Tādēļ VID norādījis nepieciešamību papildināt termina "struktūrvienība" definīciju, nosakot, ka struktūrvienība ir arī tīmekļa vietne, kurā tiek veikta cita veida (attiecībā pret šobrīd [Likumā](#) noteiktajām struktūrvienības pazīmēm) saimnieciskā darbība, kuras rezultātā tiek gūti ieņēmumi.

Tas nozīmē, ka arī šādas tīmekļa vietnes būs jāreģistrē VID kā struktūrvienības un tās būs pakļautas domēna vārda atslēgšanas iespējai saskaņā ar VID lēmumu.